

درآمدی بر روش‌های تحقیق

(راهنمای عملی برای پژوهشگران)

www.ketab.ir

دکتر کاترین داوسون

ترجمه:

دکتر زهره دهدشتی شاهرخ

(عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)

دکتر امید مهدیه

(عضو هیئت علمی دانشگاه زنجان)

سرشناسنامه	داوسون، کاترین: Dawson, Catherine
عنوان و نام پدیدآور	درآمدی بر روش‌های تحقیق (راهنمای عملی برای پژوهشگران) / مترجمین: زهره دهدشتی
مشخصات نشر	شاهرخ، امید مهدیه
مشخصات ظاهری	تهران: ترمه، ۱۴۰۳.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸-۱۳۱-۰-۰
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا	
یادداشت	عنوان اصلی: A Practical guide to research methods
موضوع	تحقیق - روش شناسی
شناسه افزوده	دهدشتی شاهرخ، زهره، ۱۳۳۳- مترجم
شناسه افزوده	مهدیه، امید، ۱۳۵۹، مترجم
رده‌بندی دیویی	۰۰۱/۴۲
رده‌بندی کنگره	Q۱۸۰/۵۵/۹۵۲۴ ۱۳۸۸
شماره کتابشناسی ملی	۱۸۳۸۴۰۹

انتشارات ترمه

♦ نام کتاب:	درآمدی بر روش‌های تحقیق (راهنمای عملی برای پژوهشگران)
♦ نویسنده:	کاترین داوسون
♦ مترجمین:	دکتر زهره دهدشتی شاهرخ / دکتر امید مهدیه
♦ صفحه‌آرایی:	انتشارات ترمه
♦ طراح جلد:	انتشارات ترمه
♦ نوبت چاپ:	سوم ۱۴۰۳
♦ ناشر:	انتشارات ترمه
♦ تیراژ:	۲۰۰ نسخه
♦ چاپ و صحافی:	پندار
♦ قیمت:	۱۷۰,۰۰۰ تومان
♦ شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸-۱۳۱-۰-۰

آدرس دفتر نشر و فروش انتشارات ترمه و مرکز فروش شهرستان‌ها: تهران - خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین - پلاک ۲۸۶، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۹۶۳۳۰۱ - ۶۶۴۱۷۳۴۶

برای اطلاع از نحوه خرید اینترنتی انتشارات ترمه به وبسایت ما به آدرس زیر مراجعه فرمایید

termeh_pub@yahoo.com

www.termehbook.com

بیاید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مؤلف، مترجم و ناشر آن است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورنده کاری غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرشرعی است. نتیجه این عمل نادرست موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه و بروز بی‌آمدهای ناگوار در زندگی و محیطی ناسالم برای خود و فرزندانتان می‌گردد.

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کل یا جزء، به هر صورت
اجاب، کپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است

فهرست مطالب

پیشگفتار مترجمان ۱۱

فصل اول: نحوه تعریف پروژه تحقیق

پرسش‌های آغازین ۱۳

چرا تصمیم به انجام تحقیق گرفته‌ام؟ ۱۳

چگونه می‌توانم علاقه خود را در طی انجام تحقیق حفظ کنم؟ ۱۳

چگونه یک روش تحقیق را انتخاب کنم؟ ۱۴

چه ویژگی‌های شخصیتی دارم که ممکن است در تکمیل تحقیق به من کمک کنند؟ ۱۴

چه مهارت‌ها و تجاربی دارم که ممکن است در انجام تحقیق مفید باشند؟ ۱۵

در مورد پروژه خود فکر کنید ۱۵

آشنایی با SW's ۱۶

چه چیز (What)؟ ۱۷

چرا (Why)؟ ۱۷

چه کسی (Who)؟ ۱۸

کجا (Where)؟ ۱۹

چه موقع (When)؟ ۱۹

خلاصه کردن تحقیق ۲۰

خلاصه فصل ۲۵

وبسایت‌های مفید ۲۶

فصل دوم: نحوه تصمیم‌گیری در مورد روش‌شناسی

آشنایی با تحقیقات کمی و کیفی ۲۷

درک مباحث روش‌شناختی ۳۰

انتخاب روش‌شناسی تحقیق ۳۱

تطبيق روش‌شناسی با موضوع تحقیق ۳۲

خلاصه فصل ۳۵

منابعی برای مطالعه بیشتر ۳۶

فصل سوم: نحوه انتخاب روش تحقیق

استفاده از مصاحبه ۳۹

مصاحبه بدون ساختار ۳۹

مصاحبه نیمه‌ساختاریافته ۴۰

مصاحبه ساختاریافته ۴۱

استفاده از گروه کانون ۴۱

استفاده از پرسشنامه ۴۳

۴۳	۱- پرسشنامه بسته
۴۳	۲- پرسشنامه باز
۴۴	۳- پرسشنامه ترکیبی
۴۵	استفاده از مشاهده مشارکتی
۴۶	استفاده از روش آزمایشی
۴۴	آزمایش کنترل شده
۴۶	آزمایش میدانی
۴۷	آزمایش در محیط طبیعی
۴۷	انتخاب روش تحقیق
۴۸	تعریف الزامات و اهداف
۴۹	فکر کردن راجع به هدف تحقیق
۵۱	خلاصه فصل
۵۲	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل چهارم: نحوه انجام پیشینه تحقیق

۵۳	انجام تحقیقات اولیه و ثانویه
۵۵	استفاده از وبسایتها
۵۷	استفاده از منابع سایر کتابخانهها
۵۸	نگهداری سوابق
۵۸	تحقیقات اولیه
۵۸	تحقیقات ثانویه
۶۰	خلاصه فصل
۶۱	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل پنجم: نحوه انتخاب مشارکت کنندگان

۶۳	آشنایی با روشهای نمونه گیری
۶۴	بکارگیری رویههای نمونه گیری
۶۴	نمونه گیری احتمالی و غیراحتمالی
۶۹	تعیین اندازه نمونه
۷۱	خلاصه فصل
۷۲	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل ششم: نحوه تهیه پیشنهاد پژوهشی

۷۴	محتوای یک پروپوزال
۷۴	عنوان
۷۴	مقدمه و پیشینه تحقیق
۷۵	اهداف اصلی و فرعی

۷۶	.....	روش‌شناسی / روش‌ها
۷۷	.....	برنامه زمانی
۷۸	.....	بودجه و منابع
۷۹	.....	انتشار یافته‌ها
۷۹	.....	ویژگی‌های یک پروپوزال خوب
۷۹	.....	علل عدم تصویب پروپوزال‌ها
۸۱	.....	خلاصه فصل
۸۲	.....	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل هفتم: نحوه انجام مصاحبه

۸۳	.....	روش‌های ثبت و ضبط مصاحبه
۸۵	.....	استفاده از تجهیزات ضبط صدا
۸۷	.....	یادداشت‌برداری
۸۸	.....	برنامه‌ریزی مصاحبه
۸۸	.....	کنترل اعصاب
۸۹	.....	تمرکز حواس
۹۰	.....	درک مخاطب و برقراری ارتباط
۹۲	.....	سئوال پرسیدن و کسب اطلاعات بیشتر
۹۴	.....	تکمیل مصاحبه
۹۵	.....	خلاصه فصل
۹۶	.....	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل هشتم: نحوه استفاده از گروه کانون

۹۹	.....	نقش تعدیل‌گر
۹۹	.....	پرسش سئوال
۱۰۰	.....	پیگیری کردن پاسخ‌ها
۱۰۱	.....	خاتمه دادن به جلسه
۱۰۱	.....	تجهیزات فیلمبرداری
۱۰۲	.....	استفاده از تجهیزات ضبط صدا
۱۰۳	.....	انتخاب محل تشکیل جلسات
۱۰۴	.....	جلب همکاری مشارکت‌کنندگان
۱۰۶	.....	خلاصه فصل
۱۰۸	.....	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل نهم: نحوه طراحی پرسشنامه

۱۰۹	.....	تصمیم‌گیری در مورد نوع پرسشنامه
۱۱۱	.....	جمله‌بندی و ساختار سئوالات

۱۱۲	استفاده از سئوالات بسته .....
۱۱۳	اجتناب از سئوالات جهت‌دار .....
۱۱۶	طول و ترتیب سئوالات .....
۱۱۷	جمع‌آوری اطلاعات شخصی .....
۱۱۸	اجرای آزمایشی پرسشنامه .....
۱۲۰	کسب نرخ پاسخگویی بالا .....
۱۲۲	خلاصه فصل .....
۱۲۳	منابعی برای مطالعه بیشتر .....

فصل دهم: نحوه انجام مشاهده مشارکتی

۱۲۵	محل انجام مطالعه .....
۱۲۶	دسترسی پیدا کردن به مشارکت‌کنندگان .....
۱۲۶	استفاده از افراد صاحب نفوذ .....
۱۲۷	تأثیرگذاری خوب .....
۱۲۷	اخلاقی رفتار کردن .....
۱۲۹	جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها .....
۱۳۰	یادداشت‌های میدانی .....
۱۳۱	تجهیزات فناوری اطلاعات .....
۱۳۱	تجزیه و تحلیل داده‌ها .....
۱۳۱	خروج از عرصه تحقیق .....
۱۳۳	خلاصه فصل .....
۱۳۴	منابعی برای مطالعه بیشتر .....

فصل یازدهم: نحوه انجام تحقیق آزمایشی

۱۳۵	درک روش علمی .....
۱۳۶	طراحی و اجرای آزمایش‌ها .....
۱۳۸	اجتناب از اشتباه در انجام آزمایش .....
۱۳۹	اطمینان از روایی و پایایی .....
۱۳۹	روایی .....
۱۳۹	پایایی .....
۱۴۰	انجام اخلاقی تحقیق آزمایشی .....
۱۴۲	خلاصه فصل .....
۱۴۳	منابعی برای مطالعه بیشتر .....

فصل دوازدهم: نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱۴۵	تصمیم‌گیری در مورد رویکرد تحلیل داده .....
۱۴۶	زمان تجزیه و تحلیل داده‌ها .....

۱۴۶	تحلیل داده‌های کیفی
۱۴۸	قالب‌های تجزیه و تحلیل
۱۴۸	پیوستار تحلیل داده‌های کیفی
۱۴۹	تحلیل مضمون
۱۵۰	تحلیل تطبیقی
۱۵۱	تحلیل محتوا
۱۵۲	تحلیل گفتمان
۱۵۳	فرایند تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی
۱۵۵	تحلیل داده‌های کمی
۱۵۵	نرم‌افزارهای محاسباتی
۱۵۶	فنون آماری
۱۵۸	بررسی وجود ارتباط بین متغیرها
۱۵۸	سطوح سنجش متغیرها
۱۵۸	مقیاس اسمی
۱۵۹	مقیاس رتبه‌ای
۱۵۹	مقیاس فاصله‌ای
۱۵۹	مقیاس نسبی
۱۶۲	خلاصه فصل
۱۶۳	منابعی برای مطالعه بیشتر
فصل سیزدهم: نحوه ارائه یافته‌های تحقیق	
۱۶۵	تدوین گزارش مکتوب
۱۶۷	مخاطبان را فراموش نکنید
۱۶۷	ساختار گزارش کتبی
۱۶۸	صفحه عنوان
۱۶۸	صفحه فهرست مطالب
۱۶۸	فهرست شکل‌ها، نمودارها و جدول‌ها
۱۶۸	صفحه تقدیر و تشکر
۱۶۸	چکیده / خلاصه
۱۶۹	مقدمه (کلیات)
۱۶۹	مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۱۶۹	روش‌شناسی و روش‌ها
۱۷۰	تجزیه و تحلیل داده‌ها / یافته‌های تحقیق
۱۷۰	نتیجه‌گیری
۱۷۰	پیشنهادها

۱۷۱	تحقیقات آتی
۱۷۱	فهرست منابع
۱۷۲	کتاب‌شناسی
۱۷۳	پیوست‌ها (ضمائم)
۱۷۴	انتشار مقاله در مجلات
۱۷۵	ارائه شفاهی یافته‌ها
۱۷۸	خلاصه فصل
۱۸۰	منابعی برای مطالعه بیشتر

فصل چهاردهم: نحوه رعایت اصول اخلاقی در تحقیق

۱۸۱	رفتار احترام‌آمیز با مشارکت‌کنندگان
۱۸۲	ناشناس ماندن مشارکت‌کنندگان و حفظ اطلاعات آنها
۱۸۳	تحقیقات آشکار و پنهان
۱۸۳	تحقیقات پنهان
۱۸۳	تحقیقات آشکار
۱۸۵	معرفی خود
۱۸۶	تهیه منشور اخلاقی
۱۹۰	خلاصه فصل
۱۹۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۹۳	آدرس‌های مفید
۱۹۹	فهرست واژگان

پیشگفتار مترجمان

با توجه به تجربیات آموزشی و پژوهشی خود در زمینه تدریس اصول روش تحقیق در مقاطع مختلف تحصیلی و انجام پروژه‌های مختلف تحقیقاتی، همواره با این مسئله روبرو بوده‌ایم که چرا برخی محققان و دانشجویان نمی‌توانند روش تحقیق مناسب و فرایند درست انجام پروژه تحقیقاتی خود را انتخاب کنند و چرا بیشتر تحقیقات بویژه پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا و یا پروژه‌های تحقیقاتی سازمان‌ها و مؤسسات، معمولاً در محدوده زمانی مقرر و با کیفیت لازم به اتمام نمی‌رسند. همان‌طور که می‌دانیم کتاب‌های زیادی در زمینه روش تحقیق منتشر شده‌اند که برخی از آنها عمومی بوده و برخی دیگر به یک روش تحقیق خاص پرداخته‌اند، پس به نظر می‌رسد از این منظر حداقل از لحاظ کمی با کمبود منابع مواجه نیستیم. شاید مشکل اصلی دانشجویان و مجریان در انجام تحقیقات این باشد که وقت و زمان کافی را برای مطالعه کتاب‌های حجیم ندارند و لذا ترجیح می‌دهند تا به روش‌های رایج و آسان تحقیق یعنی نظرخواهی از افراد مختلف (تحقیق پیمایشی یا زمینه‌یابی)، تحقیق خود را انجام دهند. نویسنده کتاب حاضر بسیاری از روش‌ها و مباحث تحقیق را به‌طور کلی مورد توجه قرار داده و از ارائه جزئیات بیش از حد (بویژه در مباحث آماری) اجتناب کرده است؛ از این جهت این کتاب می‌تواند برای افرادی که می‌خواهند دیدگاه و آگاهی کلی نسبت به نحوه انجام یک پروژه تحقیقاتی پیدا کنند، مفید واقع خواهد شد.

با توجه به مطالب فوق، چاپ سوم کتاب حاضر که ترجمه آخرین ویرایش نسخه اصلی (ویرایش پنجم، ۲۰۱۹) است، برای ترجمه و تقدیم به علاقمندان، انتخاب شده است. از ویژگی‌های منحصر به فرد این کتاب می‌توان به ساده و روان بودن مطالب، داشتن مثال‌های کاربردی متعدد، پوشش دادن مباحث مختلف روش تحقیق، معرفی منابع معتبر و مناسب در ارتباط با مطالب هر فصل و مهمتر از همه، کم حجم بودن آن اشاره کرد.

سعی شده است ترجمه‌ای سلیس و روان در اختیار خوانندگان محترم قرار گیرد تا در مطالعه کتاب با مشکل مواجه نشوند. در برخی موارد به منظور درک بهتر مطالب، توضیحاتی

در قالب زیرنویس آورده شده است. مطالعه این کتاب به دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف، مدرسان روش تحقیق، کارشناسان امور پژوهشی سازمان‌ها و علاقمندان به پژوهش توصیه می‌شود. امید است کتاب حاضر بتواند برای این عزیزان مفید باشد. در خاتمه از همکاری صمیمانه جناب آقای سید علی النقی نبوی، معاون محترم مدیر کتابخانه مرکزی دانشگاه زنجان، که آخرین ویرایش کتاب را در کمترین زمان ممکن تهیه کردند، و همچنین مدیریت محترم و کارکنان انتشارات ترمه که در امر آماده‌سازی، چاپ و توزیع کتاب زحماتی را تقبل کرده‌اند، صمیمانه تشکر می‌نماییم.

دکتر زهره دهدشتی شاهرخ

(عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)

دکتر امید مهدیه

(عضو هیئت علمی دانشگاه زنجان)

mahdieh@znu.ac.ir

omidmahdieh@gmail.com

www.ketab.ir